WYROCZNIE SYBILLI

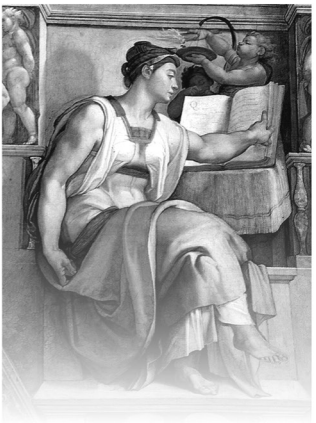

WYROCZNIE SYBILLI

przekład:
ks. Antoni Paciorek

Oficyna Wydawnicza VOCATIO
Warszawa

Imprimatur
Za zgodą Kurii Metropolitalnej Lubelskiej
nr 787/Gł/99 z dnia 9.08.1999 r.

(niniejsza publikacja jest fragmentem szerszego opracowania pt. *Apokryfy Starego Testamentu* pod redakcją ks. prof. dr. hab. Ryszarda Rubinkiewicza)

Redakcja techniczna, skład i łamanie
Katarzyna Gadamska-Rewucka

Redakcja tekstów i korekta
Zespół VOCATIO

Projekt okładki
Radosław Krawczyk

Copyright © 2026 by VOCATIO, Warszawa
All rights reserved

Wszelkie prawa zastrzeżone.
Książka, ani żadna jej część, nie może być przedrukowywana ani w jakikolwiek inny sposób reprodukowana czy powielana mechanicznie, fotooptycznie, zapisywana elektronicznie lub magnetycznie, ani odczytywana w środkach publicznego przekazu bez pisemnej zgody wydawcy.

Pisma w sprawie zezwoleń należy kierować na adres:
Oficyna Wydawnicza VOCATIO sp. z o.o.
02-798 Warszawa, ul. Polnej Róży 1
e-mail: vocatio@vocatio.com.pl

Redakcja: tel. 504 793 694
Dział handlowy: tel. 508 091 946
e-mail: handlowy@vocatio.com.pl

Księgarnia internetowa:
e-mail: sklep@vocatio.com.pl
www.vocatio.com.pl

ISBN 978-83-68896-16-9

HISTORIA

Nazwa „Sybilla" (gr. *Sibylla*) wywodzi się od imienia pogańskiej wieszczki, której pochodzenie owiane jest legendą. Według niektórych podań miała ona być córką pasterza i nimfy. Najstarsze świadectwa (Heraklit, Arystofanes, Platon, Arystoteles) podają informacje tylko o jednej Sybilli, jednak już w I w. przed Chr. liczba ich dochodziła do dziesięciu.

Poszczególnym Sybillom nadawano różne przydomki związane głównie z miejscem, w którym przechowywane były ich przepowiednie. W Azji Mniejszej najstarsza i ciesząca się największą popularnością była Sybilla Erytrejska. W Italii dorównywała jej w sławie Sybilla Kumańska, której przepowiednie zebrane w jedną całość przechowywano w Kume, a następnie za panowania Tarkwiniusza Pysznego (VI lub V w. przed Chr.) przeniesiono je do świątyni Jowisza Kapitolińskiego w Rzymie, by w momentach krytycznych dla państwa sięgać do nich po radę. Niestety w czasie pożaru Kapitolu w 83 r. przed Chr. cała ta kolekcja uległa zniszczeniu.

Już sam fakt nadania przepowiedniom Sybilli autorytetu państwowego świadczy dobitnie, jak wysoko je

ceniono i jak poważnie podchodzono do treści w nich zawartych. Wykorzystali ten fakt Żydzi mieszkający w diasporze, którzy wcześnie spostrzegli, że owe zbiory przepowiedni mogą po pewnych przeróbkach stać się doskonałym przekaźnikiem propagandy religijnej mozaizmu. W ten sposób przepracowane w duchu monoteizmu żydowskiego przepowiednie Sybilli, którą utożsamiano z wieszczką z Erytrei dla podkreślenia jej babilońskiego pochodzenia, stały się rzecznikiem wiary Izraela. Tę samą drogę obrali później chrześcijanie, tak że obok żydowskich zbiorów przepowiedni Sybilli posiadamy również i chrześcijańskie.

Liczba ksiąg

Wszystkich Ksiąg Sybiliańskich jest 12, ale z tej racji, że kiedyś podzielono *8 Księgę* na trzy części i w pewnym okresie część 2 i 3 tejże *Księgi* uznano za *IX* i *X Księgę*, posiadamy dzisiaj następujące oznaczenia ksiąg: 1-8 i 11-14.

Treść

Dla studiów biblijnych najważniejsza jest *III Księga Sybilli*, której treść omówimy tutaj szerzej niż pozostałych ksiąg.

W *III Księdze Sybilli* możemy wyróżnić cztery części. W pierwszej części (1-96) po krótkiej inwokacji do Boga (1-7) znajduje się krytyka bałwochwalstwa (8-45), zapowiedź nadejścia królestwa Bożego (46-62),

triumf i unicestwienie Beliara (63-74) oraz nastanie dnia sądu Bożego (75-95).

W części drugiej (97-294) ukazana została historia świata, w której elementy mitologii greckiej zmieszane zostały z faktami biblijnymi. W sposób szczególny potraktowana została historia Izraela, która kończy się zapowiedzią niewoli asyryjskiej, zburzenia i odbudowy świątyni.

Na część trzecią (295-488) składają się groźby przeciwko Babilonii, Asyrii, Egiptowi, ziemi Goga i Magoga oraz Libii, zapowiedź ukazania się komety jako znaku nowych niepokojów wśród ludów (334-336). Potem następują przepowiednie dotyczące poszczególnych miast, wysp i państw łącznie z Rzymem (330-365). Kiedy już wszystkie te kataklizmy miną w całej Azji i Europie, nastanie pokój, a to dzięki sprawiedliwości, jaka zapanuje wśród ludzi (371-380). Nie będzie on jednak trwał długo. Pewnego dnia pojawi się człowiek, który ujarzmi całą Azję. W owym czasie różne nieszczęścia dotkną także Grecję oraz związane z nią wyspy i Italię.

Część czwarta omawianej księgi (489-829) obejmuje przepowiednie dotyczące Fenicji, Krety, Tracji, a w sposób szczególny Grecji. Po dniach kary Bóg udzieli jednak ludziom pokoju i niczym niezmąconego szczęścia. Izrael będzie na nowo opływał w bogactwa. Nawet jeśli królowie ludów napadną na Ziemię Świętą, to spotka ich sąd Boży i wszyscy przeciwnicy Izraela zginą z ręki Nieśmiertelnego. Lud Boży będzie żył w pokoju, służąc wiernie Bogu w świątyni.

IV Księga Sybilli w ostrych słowach krytykuje politeizm. Zawiera wiele materiałów zaczerpniętych z histo-

rii pogańskich narodów, takich jak: historia wyprawy wojennej Kserksesa, wojny peloponeskiej, ucieczki Nerona. Wzmiankuje również o wybuchu Wezuwiusza w 79 r. po Chr., co pozwala ustalić *terminus a quo* jej powstania. Nie ma w niej śladów chrześcijańskiej redakcji.

V Księga Sybilli przedstawia historię od Aleksandra Wielkiego do Hadriana (1-51), przepowiednie przeciw różnym narodom, a zwłaszcza przeciw Egiptowi (111-178) i krajom azjatyckim (286-434), zapowiedź powrotu Nerona jako eschatologicznego przeciwnika, przyjście zbawcy i wreszcie zburzenie istniejącego świata. Tylko wiersze 256-259 odzwierciedlają chrześcijańską redakcję, i to raczej w formie pewnej modyfikacji tekstu żydowskiego, nie zaś wyraźnej interpolacji.

I i *II Księga Sybilli* stanowią w rękopisach jedną jednostkę literacką. Dzieło składa się z oryginalnej żydowskiej przepowiedni (1-323), w której historia świata podzielona jest na dziesięć pokoleń, oraz z tekstu chrześcijańskiego zapowiadającego przyjście Chrystusa (324-400).

II Księga Sybilli jest przeróbką jakiejś żydowskiej przepowiedni w duchu chrześcijańskim. Mówi ona o wydarzeniach eschatologicznych, o przyjściu Chrystusa w chwale (w. 238-251), zmartwychwstaniu ciał i sądzie ostatecznym.

VI Księga Sybilli jest hymnem na cześć Jezusa Chrystusa, ukazującym Jego działalność od chrztu w Jordanie do śmierci na krzyżu.

VII Księga Sybilli zawiera wiele różnorodnych elementów, z których część może pochodzić z przepowiedni pogańskich. Nawiązuje do potopu i przepowiada

zniszczenie tego świata, wieczną karę dla grzeszników oraz odnowę całej ziemi. W księdze tej nie ma niczego, co mogłoby pochodzić z tradycji żydowskiej.

VIII Księga Sybilli składa się z dwóch części. Pierwsza zawiera przepowiednie natury politycznej skierowane głównie przeciw Rzymowi (1-216), druga dotyczy tematyki chrystologicznej, wcielenia i chwały Bożej.

XI Księga Sybilli podaje zarys historii od potopu do śmierci Kleopatry.

XII Księga Sybilli zawiera dalszy opis historii od Augusta do śmierci Aleksandra Severa.

XIII Księga Sybilli podejmuje tę samą tematykę i doprowadza historię do czasów panowania Gallienusa (260-268 po Chr.).

XIV Księga Sybilli zawiera przepowiednie przeciw różnym królom. Nie zawiera nic specyficznie chrześcijańskiego.

Data

Data i miejsce powstania będą różne dla poszczególnych ksiąg. Najstarsza jest żydowska *III Księga Sybilli* – z I w. przed Chr., o ile nie jest wcześniejsza. *IV Księga Sybilli* napisana została prawdopodobnie około 80 r. po Chr. Najmłodszą z żydowskich Ksiąg Sybiliańskich jest *V Księga*, która powstała na początku II w. po Chr., jak tego dowodzi wyraźna aluzja do panowania cesarza Hadriana (w. 46-50). Miejscem powstania *III* i *V Księgi* jest prawdopodobnie Aleksandria. Trudno natomiast ustalić,

gdzie została napisana *IV Księga*. Mogło to być zarówno w Egipcie, jak i w Azji Mniejszej lub Palestynie.

Daty powstania pozostałych ksiąg określa się w przybliżeniu następująco: Prolog – koniec V w. po Chr., 1 i 2 Syb około 150 r. po Chr. (zawiera jednak wcześniejsze materiały, nawet sprzed epoki chrześcijańskiej), 6 Syb – III w. po Chr., 7 Syb – II w. po Chr., 8 Syb około 175 r. po Chr., 11 Syb powstała na przełomie I w. przed Chr. i I w. po Chr., 12 Syb została napisana w pierwszej połowie III w. po Chr., 13 Syb około 265 r. po Chr., 14 Syb zaś nie wcześniej niż w VII w. po Chr.

Sybilistyka jako gatunek literacki

Przepowiednie Sybilli napisane są heksametrem. Największy rozkwit tego rodzaju wierszy zawierających przepowiednie miał miejsce wkrótce po śmierci Aleksandra Wielkiego. Zachowane urywki pogańskich Ksiąg Sybiliańskich wskazują, że od dawna posługiwano się tym samym stylem i techniką, którą reprezentują obecne zbiory. Pogańskie przepowiednie przeciw miastom, wyspom i państwom zostały przeredagowane w duchu wypowiedzi prorockich ST. Części historyczne zostały rozwinięte w duchu idei historii zbawienia, opatrzności Bożej nad światem i nastania czasów mesjańskich.

WYROCZNIE SYBILLI
(Księga III)

1. Prolog (ww. 1-96)
Skarga Sybilli wobec nakazu prorokowania

Boże niebios,
Gromowładny,
którego tron na Cherubach!
Błagam:
Całą prawdę wypowiedziałam,
daj przeto chwilę wytchnienia,
bo utrudzona we mnie ma dusza.
Lecz oto czemu na nowo drży moje serce,
[5]i uderzone ostrogą,
od wewnątrz mnie przymusza
wyrocznie wszystkim ogłaszać.
A zatem, na nowo opowiem
wszystko, co ludziom Bóg ogłosić mi nakazuje.

Jest jeden Bóg, Stwórca nieba i ziemi

Ludzie stworzeni na obraz Boga!
Czemu błądzicie bezrozumnie,
zamiast postępować drogą prawą
[10]mając zawsze w pamięci nieśmiertelnego Stwórcę?
Otóż jeden jest Bóg, jedyny Władca,
niewyrażalny, zamieszkujący niebiosa, od siebie pochodzący,
Sam niewidzialny, a dostrzegający wszystko.
Nie uczyniła Go ręka rzeźbiarza,
nie objawia Go postać ze złota lub z kości słoniowej, dzieło człowieka.
[15]Wiekuisty sam siebie objawił,
jako Ten, który jest, który był i który zawsze będzie.
Jakiż śmiertelny potrafi Boga na oczy zobaczyć?
I któż zdoła usłyszeć chociażby samo Imię wielkiego Boga niebios,
który rządzi światem?
[20]On swoim słowem wszystko uczynił,
ziemię i morze,
słońce niestrudzone,
księżyc w swojej pełni,
gwiazdy świecące,
matkę Tetydę potężną,
źródła i rzeki,
ogień nieugaszony,
dni i noce.
On ukształtował czteroliterowego Adama,
[25]pierwszego stworzonego człowieka,

imieniem swym wyrażającego Wschód, Zachód, Północ i Południe.
On wygląd śmiertelnych ustalił.
On zwierzęta uczynił
i płazy, i ptaki.

Głupota i niewdzięczność bałwochwalców

Nie oddajecie czci Bogu
ani się Go nie lękacie,
ale błądzicie bezrozumnie,
[30]kłaniając się wężom,
ofiary składając kotom,
niemym bałwanom, wyobrażeniom ludzi wykonanym z kamienia.
Bo czyż zasiadając u drzwi świątyń bezbożnych
cześć oddajecie Bogu,
który wszystko ma w swojej pieczy,
znajdując upodobanie w kłamliwych kamieniach,
[35]a zapominając o sądzie nieśmiertelnego Zbawcy,
który stworzył niebo i ziemię?

Grzechy ludzi na końcu czasów

O plemię krwi żądne, podstępne i złe,
plemię ludzi bezbożnych, kłamliwych, obłudnych, przewrotnych,
cudzołożników, bałwochwalców, zamyślających podstęp,
w których sercu złość i żądza nieokiełznana,
[40]grabieżcy bezczelni.